



ข้อเสนอแนะสำหรับ
ทิศทางอย่างใหม่ของ
มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์

สุลักษณ์ ศิวรักษ์

เห็นจะเป็นที่ยอมรับกันได้ว่ามหาวิทยาลัยธรรม-
ศาสตร์ ได้มีส่วนร่วมกับสังคมไทยทางด้านการเมือง
ยิ่งกว่าสถาบันอุดมศึกษาอื่นใดที่ในประเทศนี้ ทั้งนี้ย่อม
สมกับเจตนารมณ์ของท่านผู้ประศาสน์การ และสม
กับสว้อยชื่อมหาวิทยาลัย ซึ่งถึงแม้จะถูกตัดออกไปแล้ว
นักศึกษาก็ยังมียกกรรมนำหน้าอยู่ โดยเฉพาะก็ทางด้าน
ปลูกมนัธรรมสำนึก ให้ผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษาออก
ไปสัมผัสและรับใช้ประชาชนยิ่งขึ้น แม้ครูอาจารย์ก็มี
แนวโน้มไปในทางที่ตื่นตัวกับปัญหาทางด้านความยุติ
ธรรมในสังคมมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้ นับว่าเป็นนิมิตดี
ทั้ง ๆ ที่เมื่อท่านผู้ประศาสน์การต้องลี้ภัยการเมืองออก
จากประเทศไปนั้น ได้มีความพยายามกันอย่างมาก
จากรัฐบาลทหารทุกยุคทุกสมัย ที่จะให้ธรรมศาสตร์เป็น
เพียงโรงเรียนผลิตข้าราชการพลเรือน หรือผู้ที่จะสยบ
ยอมต่อชนชั้นปกครอง (ไม่ว่าเขานั้น ๆ จะปกครองโดย
ชอบธรรมหรือไม่เพียงใดก็ตาม) ดังเช่นที่เป็นไปในมหา-
วิทยาลัย วิทยาลัย และโรงเรียนอื่น ๆ ทั่วพระราช-
อาณาจักร

การที่มหาวิทยาลัยในประเทศที่ประชาชนส่วน
ใหญ่ยากจน โดยถูกเอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจ การ
เมือง และวัฒนธรรมนั้น คณาจารย์และนักศึกษา ควร
มีบทบาททางการเมืองอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่
บทบาททางการเมืองควรเป็นอย่างไร ควรมีขอบเขตแค่
ไหน และสถาบันการศึกษาควรดำรงสถานะอันอิสระ
จากราชการและชนชั้นปกครองเพียงใด โดยเฉพาะขณะ
ที่เผด็จการปกครองบ้านเมืองโดยรูปแบบของประชาธิปไตย
จำต้องพิจารณากันให้ถี่ถ้วน และแสดงสถานภาพ
ของมหาวิทยาลัยออกมาอย่างมีจุดยืนที่เปิดเผยและเด่น
ชัด แต่ความข้อนี้ ดูเราจะขาดกันเอามาก ๆ

งานหลักของมหาวิทยาลัยไม่ควรเป็นไปเพื่อ
การสอน ยิ่งเลี่ยมสอนให้นักศึกษาเป็นอภิสิทธิ์ชนด้วย
แล้ว ควรเลี้ยงหรือเลิกเอาเลย จะไปนำรูปแบบอย่างออก-
บริดจ์มาใช้ นั่น หาสมควรไม่ ยิ่งการสั่งสอนอบรม



ด้วยแล้ว ควรเป็นงานหลักของการศึกษาชั้นปฐมและมัธยม โดยที่ชั้นอุดมศึกษา การเรียนควรเป็นหลัก โดยมี การสอนเป็นงานรอง (จะนั้นมหาวิทยาลัย ควรเรียกกัน อย่างไทย ๆ ว่าโรงเรียน ส่วนที่โรงเรียนในขณะนี้ ควรใช้ คำว่าโรงเรียน จะเหมาะกว่า) เมื่อมหาวิทยาลัยธรรม- ศาสตร์และการเมืองตั้งขึ้นใหม่ ๆ ก็สนับสนุนแนวคิดข้อ นี้อย่างชัดเจน กล่าวคือจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 7094 คน มีมาสู่สถาบันการศึกษาเพื่อฟังคำบรรยายของครู อาจารย์เพียงไม่เท่าไร ความข้อนี้ แม้มหาวิทยาลัยในต่าง ประเทศที่ทำหน้าที่เป็นโรงเรียน ก็เป็นเช่นนี้ จำเพาะคนที่ เรียนรู้กับตนเองไม่ได้ อ่านตำราไม่เข้าใจหรือเกียจคร้าน จึงจำต้องฟังครูอาจารย์ ให้ช่วยแนะนำพร่ำสอนให้ เพราะลำพังผู้ที่ได้รับการสอนมาแต่ปฐมวัย จนมีแนว โนมในทางที่ใฝ่ใจจะร่ำเรียนด้วยตนเองได้แล้วต่างหาก จึงควรศึกษาชั้นอุดมต่อไป

อนึ่ง พึงสังเกตคำว่า “นักศึกษา” ที่ใช้กับผู้ ที่สมัครเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งต่าง จากคำว่า “นิสิต” ที่ใช้กับผู้เข้าเรียนในจุฬาลงกรณ์มหา- วิทยาลัย โดยที่คำแรกหมายถึง เขวชนคนหนุ่มสาวที่ พึ่งตัวเองได้ เทียบเสขบุคลในทางพระพุทธศาสนาที่ ต้องการแสวงหาสัจจะ ถึงจะฟังครูอาจารย์ก็เป็นส่วน น้อย หากต้องพึ่งตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่คำหลัง หมายถึง ผู้ที่ต้องอยู่ในกำกับของอาจารย์ ดังกรณีพระ บวชใหม่ที่ต้องไปขอนิสัยจากพระอุเทศจารย์ ต่อบวช ครบ 5 พรรษาเป็นนิสัยมุตคละแล้ว จึงพ้นความเป็น นิสิต ดังนี้

เป็นที่น่าเสียดายว่าคณาจารย์ชั้นมหาวิทยาลัย เป็น จำนวนไม่น้อย ทำตนเป็น “ผู้สอน” ดังหนึ่งประกอบ กิจกรรมในชั้นประถมและมัธยมศึกษาจะนั้น แม้กระ- นั้นก็ยังมิที่ใสสอนอย่างใจกว้างเสียด้วย ซึ่งถึงในขั้นต้น และชั้นกลางแห่งการศึกษา ก็ควรสอนโดยฝึกให้นักศึกษา รู้จักถาม รู้จักเถียง รู้จักคิดแย้ง รู้จักแสวงหาเหตุผล อันแตกต่างไปจากที่ครูนำมาแสดงนี้เท่านั้น คือรากฐาน



ของการศึกษาที่แท้ อันเป็นหนทางของศิลปศาสตร์ (liberal arts) และความคิดดังกล่าว ไม่ได้เป็นของฝรั่งเท่านั้น แม้ของเราเอง ก็มีพระพุทธพจน์รับรองไว้ว่า “ครู ผู้ที่ควรยกย่อง...ต้องเป็นผู้ที่อดทนต่อการสอน พุคฺคิขัง และไม่ชักชวนในทางต่ำ เสียวหาย” คำว่าอดทนในที่นี้ รวมถึงใจกว้าง ให้ศิษย์แย้งได้ด้วย ดังจะเห็นได้ว่าในสมัยพุทธกาลมีการโต้แย้งกันเสมอ แม้กับพระพุทธองค์

ตรงนี้ ขอยกพระพุทธพจน์ ที่พระราชวรมุนี (ปยุตโต) แปลและอธิบายว่าด้วยคุณสมบัติของอาจารย์มาลงไว้ให้เห็นตรง ๆ เลยกว่า ครูหรือกัลยาณมิตร “พึงประกอบด้วยคุณสมบัติ 7 ประการคือ น่ารัก ให้เกิดความรู้สึกสนิทสนมสบายใจ อยากเข้าไปหา (ปิโย) น่าเคารพ (ครู) น่าเจริญใจ เป็นคนฝึกหัดขัดเกลาฟื้นฟูตนอยู่เสมอ ทำให้นักถึงพุดถึงได้ด้วยความรู้ (ภาวนีโย) รู้จักพุด สอนหรือเป็นที่ปรึกษาได้ดี (วตฺตา) ทนต่อถ้อยคำ รับฟังผู้อื่นได้ ยอมให้วิพากษ์วิจารณ์ (วจนกฺขโม) ชี้แจงแถลงเรื่องที่ยากลึกซึ้งได้และทำให้รู้เรื่องที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป (กัมภีรญฺจะ กถงกตฺตา) ไม่ชักนำไปในเรื่องเสียหายหรือเหลวไหล ไร้สาระ (โน จัฏฐาเน นิโยชเย)”

ภายหลังการศึกษาเียบลงแล้วต่างหาก ที่พระทำตัวเป็นเผด็จการไป ครูทั้งหลายก็เลยได้อย่างแหงความ เป็นเผด็จการมาใช้ในชั้นเรียนถึงคบตีว่าศิษย์กันโดยปราศจากคุณธรรม ข้ออื่น ๆ อันเอ่ยไว้ในพุทธภาษิตดังกล่าว แล้วมีหน้าซำยังยึดเย็ดให้ศิษย์ไหว้ครู ให้หลานเข้ามากราบกราน ดังคนเป็นสมณะหรือขัตติยะ ฉะนั้น ทั้ง ๆ ที่ครูจะเลวร้ายไปกว่าพระในแทบทุกทาง เพราะอย่างน้อยพระก็เป็นแบบอย่างในทางที่ไม่นำไปสู่ทางต่ำเสียหาย โดยที่ครูฆราวาสนั้น ยากที่จะดำรงคุณธรรมข้อนี้ไว้ได้ ยิ่งมาทำตนเป็นตัวแทนของรัฐ หรืออาณาจักร ในขณะที่พระเป็นตัวแทนของธรรมหรือศาสนจักรด้วยแล้ว ยิ่งต่างกันอย่งน่าใจหาย

ถ้างานสอนไม่ใช่งานหลักของคณาจารย์ในมหา-

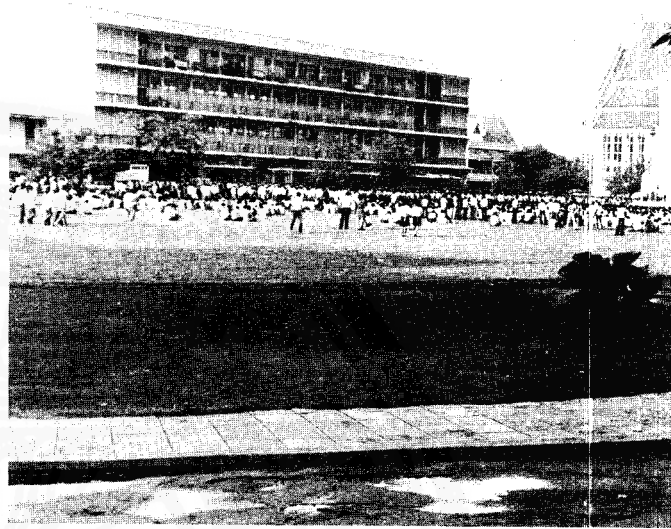
วิทยาลัยแล้ว อะไรเล่าคืองานหลักของเขา คำตอบคือ งานหลักของอาจารย์มหาวิทยาลัยได้แก่ ผลิตความคิดทางวิชาการออกมาให้เป็นความอ่านให้ได้ นี่เป็นคุณสมบัติขั้นต้นของอาจารย์ชั้นอุดมศึกษา ซึ่งต่างจากผู้ที่มืออาชีพอยู่ในชั้นมัธยมหรือประถมศึกษา ครูอาจารย์นั้น ๆ จะทำกิจนี้ด้วยก็ได้ แต่ไม่ถือว่าเป็นงานหลัก เพราะเยาวชนชั้นต้นและชั้นกลางควรได้รับการสั่งสอนอบรมให้มีพื้นฐานวิชาหลัก ๆ ไว้ก่อน เพื่อความงอกงามทางสติปัญญาในขั้นสูงต่อไป งานหลักของครูอาจารย์ชั้นมัธยมและปฐมคือการสอน แต่สำหรับครูอาจารย์ชั้นมหาวิทยาลัยแล้ว การสอนเป็นงานรอง ยิ่งจำใจปาก



คนอื่นเขามาสอน ลอกตามตำราเขามาว่าให้ฟัง โดยถ่ายทอดออกไปด้วยสื่อสารที่ทันสมัยอย่างไร ๆ ก็ไม่เชื่อว่าทำงานหลักตามวิชาชีพของตน ที่น่าเศร้าก็คือครูอาจารย์เป็นอันมาก อย่างเก่งทำได้เพียงแค่นี้เท่านั้นเอง

ถ้าดูประวัติศาสตร์สมัยแรกแล้ว ก็ให้เห็นได้ว่ามีอาจารย์ประจำเพียง 4 นาย มีหน้าที่ผลิตตำราเรียนเป็นสำคัญ และคนไหนมีหน่วยก้านทางด้านที่สามารพัฒนาสติปัญญาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ก็ได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ จนถึงขั้นคุณวุฒิบัณฑิต ทั้งนี้เพราะตำราย่อมเป็นรากฐานของการเรียน ใครใฝ่รู้อ่านหนังสือเอาเอง แล้วรู้จักพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ย่อมเรียนรู้ได้มากขึ้น อย่างกว้างไกลออกไป

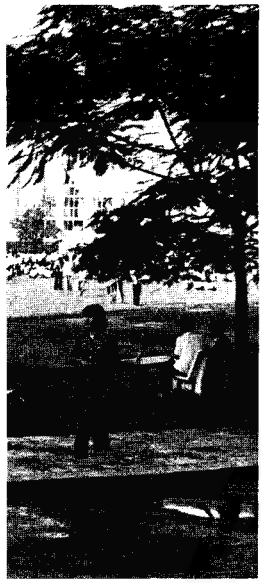
นอกจาก 4 นายที่กล่าวนี้ ล้วนเป็นอาจารย์พิเศษที่ถือกันในสมัยนั้นว่าเชี่ยวชาญในสาขาวิชาของท่านหรือศึกษาค้นคว้าในแขนงวิชาของท่านอยู่เสมอ ท่านมาแสดงบรรยายให้ความรู้และเสนอแนะในวงกว้าง หรือให้กลเม็ดในการเรียน ในการคิด ยิ่งกว่าจะมาจำจ้จ้ไซพร่าปน ดังพวกที่ไม่มั่นใจในตัวเอง หรือไม่มั่นคงในวิชาการของตน ชอบกระทำการกัน อาจารย์พิเศษเหล่านี้หลายท่านมีชื่อเสียงเกียรติคุณในระดับนานาชาติ มีผลงานในวารสารทางวิชาการภาษาต่าง ๆ และมีหนังสือทางวิชาการที่ท่านผลิตออกมา อันยังเป็นที่รับรองกันต่อมาแม้ในบัดนี้ ผิดกับการเขียน “วิทยานิพนธ์” เพื่อเป็น ผศ. รศ. หรือ ศจ. กันในหลายสถาบัน หรือดำรงตำแหน่งที่ให้รางวัลกัน เพราะเห็นแก่หน้า ยิ่งกว่าพิจารณากันอย่างลึกซึ้งทางวิชาการ ซึ่งออกจะเป็นสมัยนิยมอยู่ในบัดนี้หาไม่ก็การผลิตตำราออกขายนักศึกษาอย่างหาความประณีตหรือลึกซึ้งทางวิชาการไม่ได้ โดยเฉพาะกวีวิชาที่มีคนเรียนเป็นพัน ๆ โดยที่คนสอนก็คือคนเขียน และเป็นคนออกข้อสอบ ตรวจข้อสอบ แล้วเสร็จสำเร็จอยู่ในตัวคน ๆ เดียว นี่ถือได้ว่าเป็นการล่วงสัจวาสน์เองในทางวิชาการ (incest) อย่างที่จะให้อภัยอะไรกันไม่ได้เลย



ยังการค้นคว้าวิจัยเพื่อหาทุนจากต่างประเทศ เพื่อเอาใจบรรษัทเงินทุนข้ามชาติ และเพื่อประโยชน์สุขของอภิชนอำนาจ หรือชนชั้นปกครอง ที่จะได้เอาเปรียบราษฎรโดยเฉพาะก็กรรมการและกลศึกได้งายยิ่งขึ้นด้วยแล้ว ถือได้ว่าเป็นอนันตริยกรรมในทางวิชาการเอาเลยด้วยซ้ำ หาไม่ก็ต้องถือว่าเลวร้ายพอ ๆ กับพวกที่ไข่มหาวิทยาลัยเป็นบันไดไต่เต้าไปเอาดีด้วยการประจบประแจงนักการเมือง นักการทหาร โดยอ้างว่าเพื่อรับใช้รัฐและราษฎร

ถ้าพูดกันอย่างไม่เกรงใจแล้ว ก็เห็นจะต้องยอมรับกันว่า งานค้นคว้าวิจัยเพื่อให้ได้ความคิดความอ่านในสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างพิสดาร เพื่อประโยชน์แก่ราษฎรในวงกว้าง หรือเพื่อผู้เชี่ยวชาญในวงแคบซึ่งว่าด้วยศาสตร์อันบริสุทธิ์ที่ลึกซึ้งนั้น ครูอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของเรายังทำกันน้อยนัก ทั้ง ๆ ที่ควรเป็นงานหลักของนักวิชาการในมหาวิทยาลัยเลยทีเดียว

การหาเหตุผลมาอธิบายความข้อนี้ ไม่เป็นของยาก เพราะคณาจารย์ชั้นมหาวิทยาลัยของเรา ส่วนใหญ่ไม่มีคุณสมบัติพอที่จะดำรงวิชาชีพด้านนี้ได้ ทั้งนี้เพราะเราเอามหาวิทยาลัยไปผูกไว้กับระบบราชการ ซึ่งต้องการบุคคลประเภทชั้น 2 ชั้น 3 ยิ่งกว่าประเภทชั้น 1 ยิ่ง



ระบบราชการร่วนเร่ ร่อนแ่่นคลอนแคลนลงเพียงใด มหาวิทยาลัยก็ย่อมพลอยทรุดโทรมตามไปเพียงนั้น จึง แทนที่จะเป็นตัวนำในทางจริยธรรมและวิชาการ กลับ กลายเป็นตัวตามไป ยังการเลือกคนชั้น 1 เราก็ไม่มี มาตรการเอาเลย หากใช้มาตรฐานทางการศึกษา ซึ่ง เราก็มักหลับตาเชื่อปริญญาบัตรกันเป็นพื้น ยิ่งปริญญา เมืองนอกด้วยแล้ว ก็ยิ่งศรัทธาได้มากและง่ายยิ่งขึ้น จน ติคุณค่าของคนกันตามระดับปริญญา ดร. โท เอก ซึ่ง เป็นการผิดโดยแท้

เรื่องการแสวงหาหัวกะทิเข้ามาเป็นอาจารย์มหา- วิทยาลัยนั้น มีนักบริหารการศึกษาคนสำคัญคนหนึ่ง ของอังกฤษ กล่าวไว้อย่างน่าฟัง ดังจะขอยกคำของเขา มาให้ได้อ่านกันต่อไปนี้

การแต่งตั้งอาจารย์นั้น สำคัญเหนืออื่นใดหมด ถ้าพวกผู้รู้จะคงควบคุมกิจการภายในมหาวิทยาลัยไว้ได้ ต่อไป แม้ว่าโดยทั่วไปแล้ว ท่านพวกนี้มักจะสนใจอยู่ แต่กับศัพท์แสงทางวิชาการ หากไม่ทำให้ความสำคัญ กับหลักสูตร กับผลได้ในทางลงทุน กับการวางแผนโดย ส่วนเฉลี่ย และกับจำนวนนักเรียน ฯลฯ ทำอย่างไรจึง จะหาได้คนที่เหมาะ มาเป็นเส้นเลือดของชีวิตมหาวิทยาลัย โดยที่คนดังกล่าวจะต้องปรากฏออกมาอย่างเด่นชัด



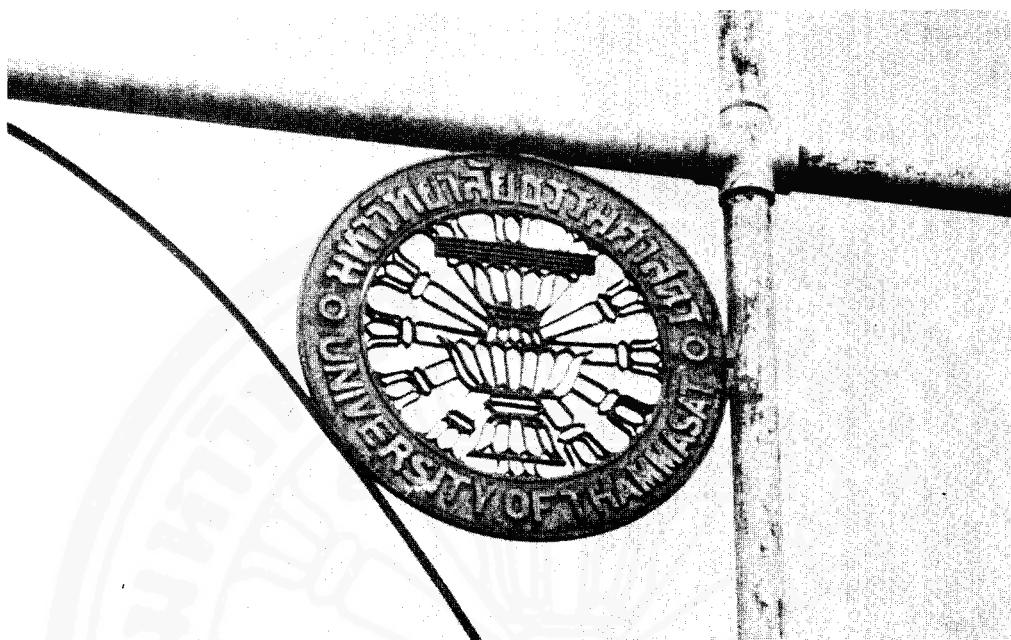
ว่าเป็นคนพิเศษ เป็นผู้ที่รู้ว่ามีผลงานเป็นครูที่เอาใจใส่และ
ช่วยเหลือ เป็นคนที่คิดได้ลึกซึ้งในทางวิชาการและคิดฝัน
เป็นด้วย ประกอบเป็นคนใจกว้างและเป็นคนใจสูง
พร้อม ๆ กันในตัว แล้วเราจะหาเพชรน้ำหนึ่งเช่นนี้ได้ที่ไหน
เวลาจะต้องเลือก ดูหลักการจะจางหายไป หมอนี้
คิดได้ลึกซึ้งไม่ซ้ำแบบใคร ก็จริงแหละ แต่ว่าความคิด
ของเขาฟังขึ้นละหรือ หมอนี้เต็มไปด้วยชีวิตชีวา แต่
ว่าออกจะหยาบคายไปหน่อยละกระมัง เวลาเขาพูด
มีคนชอบฟังมากใช่ไหม แต่รู้ได้อย่างไรว่าอ้ายหมอนี้จะ
ไม่ตั้งตัวเป็นผู้นำฝ่ายค้านขึ้นมา คน ๆ นี้เป็นคนเอา
ใจยาก เห็นที่เพื่อนอาจารย์จะรับเขาไว้ไม่ได้ ผลก็คือ
เลือกคนที่ไม่มีพิษมีภัยก็เลยได้แต่พวกหางกะทิเป็น
อาจารย์

Appointments matter more than anything
else-more than syllabuses, cost effectiveness plot
ratios, student load, and all the other terms of art
which scholars if they are to continue to run their
affairs have to concern themselves with. The right
man-outstanding and productive scholars, devoted
and stimulating teachers, men of originality and
imagination, open hearted and magnanimous-are
the life blood of a university. But where are the paro-
gons to be found.

At the moment of choice' the scrupulobus
quaver. Original, yes-but is he sound. Full of vitality,
but a trifle too vulgar? Draws an audience, does
he? are we sure he is not a chalatan? A difficult
man-hardly likely to be acceptable to our colleagues?
And so the inoffensive and second-rate slip in.

ปัญญาชนรุ่นใหม่ตั้งหน้าตั้งตาศึกษาวิทยาศาสตร์
และประชาธิปไตยจากตะวันตก แต่ไม่มีใครเลย แม้จะ
มีความรู้ดีเพียงใดก็ตามที่จะสามารถปฏิวัติสังคมต่อไป





ระบบจักรวรรดินิยมได้ดึงพวกนักปราชญ์รุ่นเก่าในตอนปลายศตวรรษที่สิบเก้า เราเรียนรู้ในสิ่งซึ่งนักปราชญ์ตำนานขงจื้อขาด อันได้แก่ฟิสิกส์ พืชคณิต ชีววิทยา การเมืองระบบมีการเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐ แต่เมื่อเปรียบเทียบตัวเรากับท่านผู้รู้ตามแบบเก่าแก่ดั้งเดิมแล้ว เรายังแลเห็นได้ว่า ท่านเหล่านั้นก็มีบางสิ่งบางอย่างที่พวกเราขาด

เทียบตามส่วนแล้ว ความรู้ของท่านเหล่านั้นจำกัด แต่ท่านเป็นมนุษย์ ท่านเป็นต้นไม้ ซึ่งสูงส่ง เป็นต้นสน ซึ่งคงทนต่อลมฟ้าอากาศอันรุนแรงในฤดูเหมันต์ ในส่วนเราเองนั้นเราเป็นเพียงที่เก็บความรู้ เราเป็นอ้อที่ถูตามลมอันแผ่วเบา ไม่มั่นคงในยามวิกฤติ ท่านเหล่านั้นมีความเชื่อมั่นทางจริยธรรมอย่างลึกซึ้ง ท่านผู้รู้ที่มีหลักการอันมั่นคงและที่ประพฤติปฏิบัติตาม แม้ว่าหลักการดังกล่าวจะคงทนต่อการพิสูจน์เพียงใดหรือไม่ แต่ท่านก็มีได้สงสัยในหลักการนั้น ๆ เลย และก็ไม่มียอมทำอะไรที่ขัดกับความเชื่อมั่นของตน จริยศึกษาเป็นพื้นฐานทางการศึกษาของท่านพวกนี้

การฝึกฝนอบรมของพวกเรานั้นแตกต่างออกไป

ในโรงเรียนมัธยมและในมหาวิทยาลัย เราสนใจเป็นพิเศษกับเคมี ตรีโกณมิติ และภูมิศาสตร์ ครั้นถึงชั่วโมงศีลธรรม เราแอบอ่านนวนิยายกันบ้าง หากไม่ก็เล่นเกมการรบทางทะเล ท่านผู้รู้เหล่านั้นไม่รู้เลยว่านักวิทยาศาสตร์คืออะไร ในขณะที่เราเองก็ไม่ว่าคนที่มีความรู้เป็นอย่างไร

New generations of intellectuals set themselves the task of studying the science and democracy of the West. But none of them, as knowledgeable as they may have been, could have led the country in an uprising like the one the great scholars led at the end of the nineteenth century. We learned what the Confucian scholars lacked : physics, algebra, biology, electoral politics, republican constitutions. But when we compared ourselves with the traditional scholars, whom we still saw on a regular basis, we definitely felt they had something we lacked.

Their knowledge was relatively limited, but they were “men”, they were the “bamboo trees”

which remained tall, "pines" that with stood the adversities of winter. As for our selves, we were mere "deposits of knowledge, reeds that bent under the slightest breeze, unreliable in times of difficulty. With their deeply-rooted moral convictions, the scholars had principles to which they adhered. The validity of these principles could be debated, but their existence was certain, since these men never acted against their convictions. Ethics was the very basis of their education.

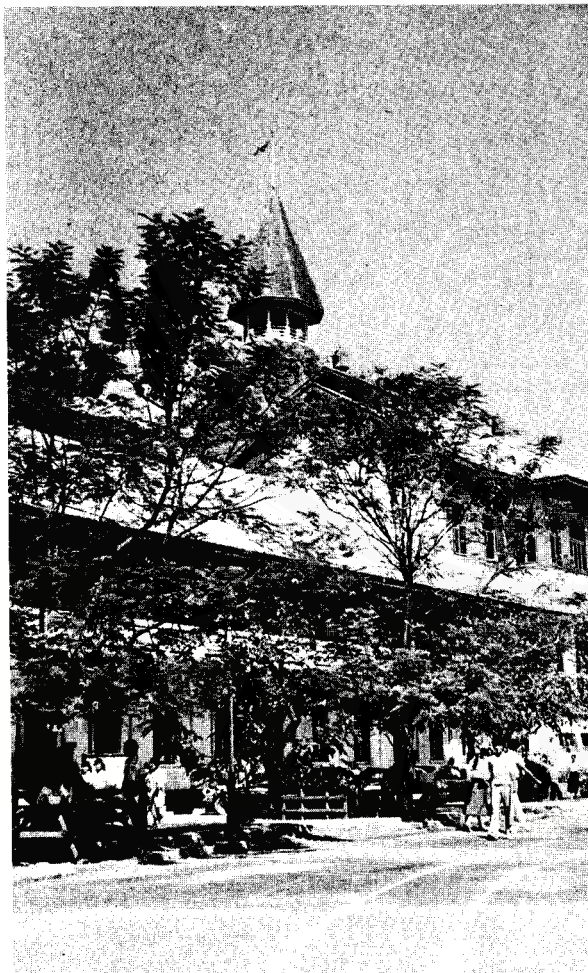
Our own training was different. In high school and at the university, we paid special attention

to chemistry, trigonometry and geography courses. When it was time for ethics, we secretly read novels or played naval battles. The scholars never knew what a scientist was, where as we never knew what a worthy man was.

ความข้อนี้ ทำให้ต้องกลับไปนึกถึงท่านผู้ตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองที่แม้จะเอาอย่างฝรั่งมา แต่ก็หาได้ทิ้งคุณค่าของความเป็นมนุษย์ไม่ ดังคำว่ายธรรมศาสตร์นั่นเองเป็นพยานอันสำคัญที่ประจักษ์อยู่

ครั้นมาถึงบัดนี้เล่า เรายังอยู่ในสถานะใด ยิ่งเมื่อมาพิจารณาผู้ที่บริหารมหาวิทยาลัยและคณาจารย์ ก็ให้เห็นได้ว่ามักเต็มไปด้วยบุคคลประเภทกลาง ๆ หรือทางกะทิเป็นอันมาก ย่อมยากที่ตาจะมีแวว หาเอาหัวกะทิเข้าไปร่วมด้วยได้ ถึงแลเห็นอยู่บ้าง ก็คงไม่ต้องการบุคคลดังกล่าว เพราะเป็นการทำลายศักยภาพอันอ่อนเปลี้ยของตน มีหน้าข้ามมหาวิทยาลัยก็มีใช้สถาบันอันสูงส่งในทางวิชาการ ในทางอำนาจวาสนาหรือโลกทัศน์ ย่อมไม่อาจเป็นแรงดึงดูดชั้นหัวกะทิเข้ามาสู่แวดวงอยู่เองเป็นธรรมดา

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ มิได้หมายความว่า มหาวิทยาลัยไม่มีคนชั้นหัวกะทิ มี แต่ไม่มาก คนที่สมองเป็นเลิศก็มี รวมทั้งที่มีคุณธรรมอันล้ำลึกด้วย ทั้งแก่และหนุ่ม (สาว) แต่ระบบราชการทำลายคนเหล่านี้ ให้กลายเป็นทางกะทิทุกวี่วัน เพราะถ้าสามารถมากและเข้ากับผู้หลักผู้ใหญ่ได้ เรียกว่าใช้คล่อง ก็ใช้กันจนแทบตายคามือ แม้ผู้ที่ผู้ใหญ่รังเกียจ ก็รอดตัว แต่ไม่ต้องการะดำเนินงานบริหารเท่านั้น หากมักต้องรับมือกับงานราษฎร์อีกมิใช่น้อย ไหนนักศึกษาจะกวนและหน่วยงานอื่น ๆ ขอให้ช่วย แถมการประชุมยังต่างประเทศอีกเล่า ทั้งนี้โดยที่บุคคลเหล่านี้ไม่หลงใหลได้ปลื้มกับลาภยศชื่อเสียง แม้กระนั้น เพียงภายในเวลาไม่กี่ปี คุณภาพทางวิชาการก็ด้อยลง สถิติปัญญาและแรงกระตุ้น



ภายในที่ต้องการความเป็นเลิศในทางวิชาการ และจะ
โยงวิชาการมาเผยแพร่แก่สังคมวงกว้าง เพื่อให้มีการ
ตื่นตัวทางธรรมศาสตร์และการเมือง ก็ย่อมอ่อนเปลี้ยลง
ตามลำดับ

ด้วยเหตุนี้หรือมิใช่ ที่คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย
ต่าง ๆ ในประเทศนี้จึงแทบไม่มีผลงานทางวิชาการที่
ลึกซึ้งจนเป็นที่ยอมรับกันมานานาประเทศ หรือแม้ภายใน
ประเทศ เว้นไว้แต่จะยกยกกันเองหรือให้รางวัลกัน
เอง ถ้าไม่โดยตรงจากคณะของคนในมหาวิทยาลัยก็
โดยสมาคมทางวิชาการที่พวกตนเข้าไปกุมบังเหียนกัน
อยู่ หากไม่ก็โดยหน่วยงานของรัฐที่จะอุดหนุนพรรคพวก
เพื่อนฝูง ไม่ต้องดูอื่นไกลดอก แม้ปริญญาบัตรคุณฐิ-
บัณฑิตกิตติมศักดิ์นั้นเอง เฉลี่ยรายชื่อของผู้ที่ได้รับ ก็
เห็นได้ชัดแล้วว่าขอพระราชทานแก่นักการเมือง นักการ
ค้า และคนมีหน้ามีตาต่าง ๆ ในทางสังคม ยิ่งกว่าแก่นัก
วิชาการชั้นหัวกะทิ หรือผู้ที่เป็นเลิศในสังคม หาก
ขัดกับชนชั้นปกครอง ดังจะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์เองยังไม่เคยกล้าพอที่จะขอพระราชทาน
ปริญญาบัตรคุณฐิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ แต่ผู้ที่ตั้งมหาวิทยาลัย
แห่งนั้นมาเองด้วยซ้ำ

เมื่อสภาพการเป็นเช่นนี้ เราจะแก้ไขได้อย่างไร
ข้าพเจ้าขอเสนอว่า

(1) ควรจัดปาฐกถาทางวิชาการประจำปี ทุกปี
เพื่อเป็นที่ระลึกถึงท่านผู้ประศาสน์การ เป็นการขอโหลิ
จากดวงวิญญาณของท่าน โดยที่มหาวิทยาลัยได้ละเลย
ท่านมาในทางวิชาการและเป็นการยกย่องเชิดชูท่าน
ด้วยกตเวทิตาธรรม โดยเริ่มแต่ปีที่มหาวิทยาลัยธรรม-
ศาสตร์ตั้งมาบรรจบครบครึ่งศตวรรษ อันเป็นเวลาที่สำคัญ
กับวันมรณกรรมของท่านครบปีเกือบจะพอดี ถ้าจะใช้
ภาษาอังกฤษ ควรเรียกปาฐกถานี้ว่า Annual Pridi
Banomyong Memorial Lecture

(2) ปาฐกถานี้ ต้องเป็นผลงานที่เป็นเลิศในทาง





วิชาการ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่รวมอยู่ในแวดวงแห่งธรรม-
ศาสตร์ (moral science) และการเมือง (politics) ซึ่งรวม
ถึงนิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การทูต การเมืองระหว่างประ-
เทศ การศึกษาว่าด้วยสันติภาพ เสรีภาพและความกินดีอยู่
ดีของราษฎร

(3) ควรมีคณะกรรมการสรรหาปาฐกถัง
กล่าว โดยที่กรรมการคณะนี้ควรประกอบไปด้วยบุคคล
ชั้นหัวกะทิ ที่มีผลงานทางด้านวิชาการอันเป็นที่ยอมรับ
ร่วมกัน จะเป็นอาจารย์ธรรมศาสตร์ก็ได้ ศิษย์เก่าธรรม-
ศาสตร์ก็ได้ หรือคนอื่น ๆ ก็ได้ สัก 5 - 10 คนก็พอ โดย
ขอให้สถาบันไทยคดีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็น
เจ้าของเรื่อง โดยร่วมกับบัณฑิตยสถานปรีดี พนมยงค์
(ซึ่งมูลนิธิปรีดี พนมยงค์จัดตั้งขึ้น) ด้วยก็ได้

(4) จำต้องมีเงินก้อนใหญ่ ให้ปาฐกถามีเวลาพัก
งานประจำได้ 6 เดือน - 1 ปี เพื่อเตรียมงานทางวิชาการนี้
โดยเฉพาะ โดยขอนำมาแสดงเพียงตอนเดียว ในวันที่





27 มิถุนายน ก็ได้ หรือจะแสดงเป็นตอน ๆ แต่วันที่ 2 พฤษภาคม (วันมรณกรรมครบปีของท่านผู้ประศาสน์การ) หรือวันที่ 11 พฤษภาคม (วันอายุครบ 7 รอบ นักขัตตรของท่าน) เป็นระยะมาจนวันที่ 27 มิถุนายน ก็ได้ โดยขอเขียนทั้งหมดย่อมได้รับการตีพิมพ์

(5) เงินทุนดังกล่าว ควรมีคณะผู้ดำเนินงานหา มาด้วยความร่วมมือจากมูลนิธิ ปรีดี พนมยงค์ กองทุน ผู้ประศาสน์การ สมาคมศิษย์เก่าธรรมศาสตร์ ฯลฯ รวมทั้งงบประมาณแผ่นดิน โดยที่ควรเป็นเงินก้อนใหญ่ ใช้ดอกผลเพื่อการนี้โดยเฉพาะ

(6) ปีแรกนี้ คงยังหาเงินไม่ได้ทันกาล และคง สรรหานักวิชาการชั้นหัวกะทิได้ไม่ทันทั่วทั้งที่ ก็ควรทำตน เป็นแมวพึ่งพระไปพลางก่อน กล่าวคือควรอาราธนาพระ-ราชวรมุนี (ปยุตฺโต) แสดงธรรมกถาในโอกาสแรกเป็นประ-เดิม ว่าด้วยธรรมศาสตร์และการเมืองอันควรนำมาประ-ยุกต์ใช้ในมหาวิทยาลัยหรือสังคมไทย โดยที่พระคุณเจ้า

รูปนี้ เป็นที่ยอมรับกันในแทบทุกวงการ ว่ามีความคิดอ่าน ลึกซึ้ง ไม่จำเพาะภายในประเทศ แม้ในต่างประเทศ สถาบัน การศึกษาชั้นสูง ก็ยกย่องสรรเสริญท่านกันมิใช่น้อย แต่ควรอาราธนาท่านแต่เนิ่น ๆ เพราะสุขภาพท่านเองก็ไม่ ดีนัก และท่านควรมีเวลาเตรียมไม่ต่ำกว่า 3 - 6 เดือน

(7) สำหรับปีต่อ ๆ ไป ถ้ามีเงินเพียงพอ และ คณะกรรมการใจกว้างพอ ทั้งยังอาจแลเห็นได้อย่างลึกซึ้ง ยาวไกลออกไปด้วย ควรขยายวงในอันที่จะเลือก ปาฐกถออกไปในหมู่ข้าราชการตามกระทรวงทบวงกรม ต่าง ๆ ด้วย โดยเฉพาะก็กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงมหาด-ไทย ทั้งนี้ก็เพราะหัวกะทิมียู่ในแวดวงดังกล่าว หาก ถูกระบบราชการทำลายลงยิ่งกว่าในมหาวิทยาลัยเสียอีก หากบุคคลเหล่านี้ได้พักงาน (ด้วยความเห็นชอบของ ก.พ. และ/หรือเจ้าสังกัด) ได้กลับมาจับอ่านหนังสืออย่าง จริงจัง มีเวลาคิด มีเวลาเขียนอย่างลึกซึ้ง จะเป็นประ-โยชน์ในทางวิชาการยิ่งนัก ยิ่งคนนอกวงการมหาวิทยาลัย ออกไป ผลผลิตในทางวิชาการของเขาจักโยงมาเป็น ประโยชน์ เพื่อรับใช้เพื่อนมนุษย์ยิ่งกว่าเพื่อประโยชน์ ของระบบราชการด้วย ทั้งนี้เกณฑ์การเลือกตัวบุคคล ไม่ควรขีดวงจำกัดทางด้านมันสมองเท่านั้น หากควร ได้คนที่มีความรู้รอบรู้ประจำใจด้วยเสมอไป

(8) ในขั้นต่อไป ถ้าเป็นไปได้ ปาฐกถาควรรวมถึง ชาวต่างประเทศด้วย โดยเฉพาะก็ชาวเอเชียอาคเนย์ซึ่ง ไม่ควรจำกัดเพียงแต่อาเซียน หากรวมถึงพม่า ลาว เวียดนามด้วย ทั้งนี้เพราะสันติภาพและมนุษยชาติไม่ควร มีขอบเขตขีดชั้น โดยที่ท่านผู้ประศาสน์การก็มีความคิด ทางด้านนี้อยู่ด้วย ออกจะน่าหนักใจใคร ๆ ในภูมิภาคแถบ นี้ และคิดในทางสันติภาพและในทางสมานไมตรี ในขณะที่ยังเพื่อนร่วมรุ่นที่ปกครองบ้านเมืองด้วยกันคิด ไปทางสงครามและการโฆษณาชวนเชื่อ ยิ่งกว่าการแสวงหา สัจจะ



(9) ถ้าทำได้ถึงขั้นนี้ Pridi Banomyong Memorial Lecture จะมีคุณค่าที่ลึกซึ้งยิ่งกว่ารางวัลเมฆาชา-
ชาย เพราะไม่ได้ให้เงินรางวัลเท่านั้น หากเป็นการหา
เงินก้อนให้ชนชั้นนำ ที่รับผิดชอบต่อส่วนรวมในภูมิภาค
ให้เขามีเวลาเพื่อคิดและเขียนอย่างลึกซึ้ง เพื่อประโยชน์
แก่มนุษยชาติ

(10) เข้าใจว่า ถ้าคิดได้ไกลถึงเพียงนี้ มหาวิทยาลัย
สหประชาชาติ และมูลนิธิเพื่อการศึกษาชั้นนำในหลาย
ประเทศ รวมทั้งสถาบันหลักต่าง ๆ ที่หวังความใหญ่โต
ของมนุษยชาติคงจะให้การสนับสนุนโดยแท้

ถ้าเตรียมการไว้ให้เดินไปถึงขั้นนั้นได้ เมื่อนาย
ปรีดี พนมยงค์มีอายุครบศตวรรษในวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คงมีบทบาท
ในฐานะผู้นำทางสติปัญญาและวิชาการในภูมิภาคแถบ
นี้ ดังที่ได้ทำมาแล้วในบทบาททางการเมืองนั่นเอง
โดยที่เมื่อบทบาททั้งสองนี้สอดคล้องกัน ประชาธิปไตย
ที่แท้จริงย่อมเกิดขึ้นได้ ไม่แต่ภายในรั้วของสถาบัน
อุดมศึกษา หากจะแพร่ขยายออกไปยังทวยราษฎร์ด้วย
โดยที่เผด็จการไม่อาจแผ่ร่นหรือบิดเบือนเจตนารมณ์
ในอันที่ประชาชนจะต้องเป็นใหญ่ได้อีกต่อไป ยิ่งถึง
สมัยที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เองมีอายุครบศตวรรษ
ใน พ.ศ. 2577 ด้วยแล้ว ไม่แต่ความเป็นเลิศในทางวิชา
การจะแพร่ขยายออกไปทั่วทุกวงการในบ้านเมืองของเรา
เท่านั้น หากความกินดีอยู่ดีจักมีแพร่ออกไปโดยทั่วถึง
ซึ่งย่อมหมายถึงการลดช่องว่างทางอำนาจและทรัพย์สิน
ศฤงคารลงด้วยโดยที่ตลอดภูมิภาคนี้ ก็จะมีเสรีภาพมาก
ขึ้น และมีอิสรภาพมากขึ้น โดยอภิบาลอำนาจและบรรษัท
เงินทุนข้ามชาติไม่อาจ เอานักการทหาร นักการค้า หรือนัก
การเมืองใช้เล่ห์เหลี่ยมภายในประเทศนั้น ๆ เป็น
เครื่องมือเขาได้อีกต่อไป

การจะเอาชนะอุปสรรคทางเศรษฐกิจ การเมือง
วัฒนธรรม สำหรับมหาวิทยาลัยต้องเริ่มด้วยความเป็น

เอกในทางวิชาการ ซึ่งโยงมาถึงการรับใช้ทวยราษฎร์
โดยถือธรรมศาสตร์และการเมืองเป็นหลักเสมอไป ถ้า
เราสามารถสร้างนักวิชาการที่วิเศษขึ้นได้โดยที่เขานั้น ๆ
มีความเป็นมนุษย์ ที่สุจริตและยุติธรรมด้วยแล้วไซ้
การแผ่ขยายความดี ความจริง และความงามออกไป
ในวงกว้าง ย่อมจะเป็นไปได้ มิใช่ว่าอีกฝ่ายจะร้ายแรงและ
ใหญ่โตโอบล้อมเพียงใด เพราะธรรมชาติย่อมชนะธรรม
และสัจจะย่อมชนะอาสัจย์ แต่กว่าจะชนะได้ ต้องคิดให้
ชัดเสียแต่ต้น และวางแผนกันอย่างเป็นระบบ ด้วยการ
ดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างระมัดระวังและอดทน ข้อเสนอ
ดังกล่าวนี้ เป็นหนทางหนึ่งซึ่งจะนำไปสู่ชัยชนะ
อันนั้น หวังว่าคงจะได้รับการพิจารณาด้วยดีจาก
สาธุชน

จากจุดเล็ก ๆ ของพวกเฟเบียนในอังกฤษ เมื่อ
ราว ๆ ร้อยปีก่อน ได้ช่วยกันผลักดันให้เกิดความเป็น
เลิศในทางวิชาการ เพื่อรับใช้ประชาชนที่ยากไร้ จนเกิด
ขบวนการสังคมนิยมขึ้นอาศัย “โรงเรียนเศรษฐศาสตร์
และการเมือง” เป็นสื่ออย่างหนึ่ง ซึ่งปลูกปั้นมโนธรรม
สำนึกในทางวิชาการ ผนวกกับการผลิตนิตยสาร ตำรา
และหนังสืออื่น ๆ ออกมา โดยปัญญาชนทำงานร่วมกับ
กรรมกรและกสิกร อย่างใกล้ชิด แม้พรรคแรงงานจะ
ถูกบิดเบือนไปอย่างไร และประธาณรัษฎ์อังกฤษเองก็ยัง
ไม่ได้ชัยชนะที่แท้ แต่จากคนจำนวนน้อยที่มุ่งมั่นเหล่านี้นั้น
เขาสามารถฝ่าฟันเอาชนะอุปสรรคมาได้ จนมีส่วน
ร่วมทำลายจักรวรรดิอังกฤษเสียได้ด้วยซ้ำ

บทเรียนที่ว่านี้ นำที่เราจะสำเหนียก ถ้าเราเชื่อว่า
ฝรั่งไม่ดีวิเศษอะไรไปกว่าเรา และถ้าเราศรัทธาในศักยภาพ
ของพวกเราตนเอง แม้จะมีจำนวนน้อย ถ้ามุ่งมั่นกัน
อย่างจริงจัง เราอาจหันทิศทางประวัติศาสตร์ของประเทศ
เราได้ โดยถือเอานิมิตหมายแห่งกึ่งศตวรรษธรรม
ศาสตร์นี้เองเป็นจุดเริ่มต้น กลับไปหาธรรมะและศา
ตราที่แท้ โดยที่เราจะต้องหันกลับมาสนใจปัญหาทาง
การเมืองด้วยตลอดเวลา ●



หลักการและเหตุผล

ภายใต้โครงสร้างของสังคมไทย และระบบการบริหารงานปัจจุบัน ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน ดูเสมือนจะอาศัยแต่การเป็นผู้บริหารที่ดี สังคมได้หันเหความสนใจของนักวิชาการไปมุ่งเอาดีทางด้านการบริหารงานเป็นจำนวนมาก การยกย่องเกียรติภูมิของผู้ใฝ่ใจทางวิชาการ และแรงจูงใจของสังคมที่มีให้ต่อผู้ที่อุทิศตนเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการยังมีอยู่น้อยมาก และเพื่อเผยแพร่เกียรติภูมิของผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ที่ได้เล็งเห็นความสำคัญทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มาโดยตลอด โครงการPRIDI BANOMYONG PRIZEจึงสมควรได้รับการพิจารณาจัดให้มีขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติภูมิของผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
2. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนผลงานค้นคว้าวิจัยทางสังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์ ที่มีความเป็นเลิศในทางวิชาการ
3. เพื่อสดุดีและประกาศเกียรติภูมิของปราชญ์ทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ที่มีผลงานทางวิชาการเป็นเลิศ และทรงคุณธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมไทย
4. เพื่อสร้าง ความก้าวหน้าและสถานะทางวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้เป็นผู้นำทางปัญญาในวิชาการสังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์อย่างแท้จริง

คุณสมบัติของ “ปรีดี พนมยงค์ ธรรมศาสตราจารย์”

1. เป็นนักวิชาการชาวไทยที่อยู่ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

โครงการ

ปรีดี พนมยงค์ ธรรมศาสตร์จารย์

(PRIDI BANOMYONG PRIZE)

★★

2. มีผลงานที่เป็นเลิศเป็นที่ยอมรับในศักยภาพและความสร้างสรรค์ในเชิงวิชาการ
3. ทรงคุณธรรม และดำรงตนเป็นแบบอย่างสำหรับสังคมไทย

การประกาศเกียรติภูมิ

1. จัดโดยมูลนิธิ ผู้ประสานงานปรีดี พนมยงค์ ไม่เกินปีละ 1 ครั้ง
2. “ปรีดี พนมยงค์ ธรรมศาสตร์จารย์” จะได้รับเงินทุนส่งเสริมการค้นคว้าและวิจัยทางสังคมศาสตร์จากมูลนิธิฯ จำนวนประมาณ 200,000 บาท ซึ่งนำมาจากดอกผลของเงินกองทุนของมูลนิธิที่กักไว้ในกรณีนี้จำนวนเงิน 2,000,000 บาท

ภารกิจ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะขอให้ผู้ได้รับรางวัลแสดงปาฐกถา “ปรีดี พนมยงค์ ธรรมศาสตร์จารย์” ให้แก่ประชาคมธรรมศาสตร์ ตามวาระที่มูลนิธิฯ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะได้เตรียมการขึ้นและ/หรือ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะได้จัดห้องทำงานและค้นคว้าทางวิชาการในบริเวณอนุสรณ์สถานปรีดี พนมยงค์ ในมหาวิทยาลัยให้เป็นเกียรติเป็นเวลาหนึ่งปีที่ได้รับการประกาศเกียรติภูมิ พร้อมกับจัดผู้ช่วยเหลือในการค้นคว้าให้ตลอดเวลาดังกล่าว

เงินทุนดำเนินการ

จากดอกผลที่มูลนิธิผู้ประสานงานปรีดี พนมยงค์ ได้รับจากทรัพย์สินที่มีอยู่ และที่มีผู้บริจาคให้ จำนวนเงินกองทุนที่ต้องการประมาณ 2 ล้านบาท